

Nr 168.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående tilläggs-
pension åt tre distriktslantmätare; given Stockholms slott
den 20 mars 1914.*

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att envar av distriktslantmätarna Gustav Wilhelm Müntzing, Axel Fritiof Berg och Johan Oskar Adolf Sohlberg må från och med månaden näst efter den, varunder han efter uppnådda 65 års ålder avgår från sin berörda befattning, under sin återstående livstid åtnjuta utöver den pension, vartill han finnes berättigad, en årlig tilläggspension från allmänna indragningsstaten å sådant belopp, att tilläggspensionen tillsammans med distriktslantmätarpensionen uppgår för Müntzing till 2,080 kronor samt för en var av Berg och Sohlberg till 2,400 kronor för år.

De till ärendet hörande handlingar skola riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Johan Beck-Friis.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Drottningholms slott den 20 mars 1914.

Närvarande:

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet friherre Beck-Friis anförde.

Före den vid riksdagen år 1909 genomförda omorganisationen av lantmäteristaten i orterna uppburo de dåvarande kommissionslantmäterna icke någon avlöning av statsmedel, varemot för dem voro inrättade 48 pensionsrum å 1,600 kronor. För att kunna erhålla dylik pension fordrades 65 levnadsår och minst 30 tjänstår, varjämte vissa ytterligare regler voro stadgade. År 1909 bestämdes avlöningen till distriktslantmätare till 2,000 kronor jämte tre ålderstillägg å 400 kronor efter respektive 5, 10 och 15 år, vilket allt skulle utgöra lön. Kungl. Maj:t hade därvid tillika föreslagit riksdagen, att distriktslantmätare skulle för ålderstillägg äga tillgodoräkna sig föregående tjänstgöringstid såsom kommissionslantmätare, men, sedan kamrarna stannat i olika beslut i denna fråga, sammanjämkades besluten därhän, att i nämnda avseende finge beräknas högst fem år av den tid, som före den nya avlöningsstatens trädande i kraft förflutit från tillträdet till kommissionslantmätar-

befattning. Distriktslantmätare äro underkastade bestämmelserna i gällande lag angående civila tjänstinnehavares rätt till pension. För rätt till hel pension fordras för dem 65 levnadsår och 35 tjänstår.

Hos Kungl. Maj:t hava nu ansökningar om erhållande av högre pension, än vartill de enligt gällande bestämmelser äro berättigade, ingivits från fem särskilda distriktslantmätare, nämligen från distriktslantmätaren i Undersåkers distrikt av Jämtlands län Olof Svenson, i Östergötlands läns västra distrikt Gustaf Wilhelm Müntzing, i samma läns östra distrikt Anders Gustaf Lövstrand, i Karlstads distrikt Axel Fritiof Berg samt i Skellefteå distrikt Johan Oskar Adolf Sohlberg.

Beträffande sökandenas levnads- och tjänsteålder inhämtas av till ärendet hörande handlingar, att Svenson är född den 5 januari 1849 samt utnämnd till lantmäteriauskultant den 10 maj 1878 och befordrad till kommissionslantmätare den 9 augusti 1894; att Müntzing är född den 28 mars 1849 och utnämnd till auskultant den 19 december 1887 samt befordrad till kommissionslantmätare den 30 juni 1899; att Lövstrand är född den 22 september 1849 och utnämnd till auskultant den 29 mars 1873 samt befordrad till kommissionslantmätare den 25 april 1889; att Berg är född den 19 september 1849 och utnämnd till auskultant den 6 maj 1881 samt befordrad till kommissionslantmätare den 27 maj 1898; att Sohlberg är född den 1 januari 1847 samt utnämnd till auskultant den 12 maj 1881 och befordrad till kommissionslantmätare den 13 juni 1896; att samtliga sökande blivit utnämnda till distriktslantmätare den 31 december 1909 samt att de alla från och med ingången av år 1910 åtnjuta första ålderstillägget till lönen och alltså uppbära avlöning å 2,400 kronor årligen.

Sökandena Svenson och Sohlberg hava alltså redan — den förre i början av innevarande år och den senare vid ingången av år 1912 — uppnått den levnadsålder, som för dem medför skyldighet att avgå från tjänsten, och för sökanden Müntzing inträder samma förhållande i slutet av denna månad. Kungl. Maj:t har emellertid medgivit dels den 30 december 1911, att med Sohlbergs avgång från distriktslantmätartjänsten finge anstå under två år från och med den 2 januari 1912 — vilken tid med anledning av därom av Sohlberg gjord ansökning nu torde böra i avvaktan på utgången av förevarande pensionsärende utsträckas tillsvidare intill den 1 september 1914 — dels ock den 24 januari 1914, att med Svensons och Müntzings avgång finge anstå tillsvidare intill den 1 augusti 1914. För sökandena Lövstrand och Berg inträder avgångsskyldigheten under nästkommande september månad.

Vid de tider, då avgång från tjänsten sålunda skall äga rum vare

sig enligt pensionslagens direkta föreskrifter eller Kungl. Maj:ts uppskottsbeslut, komma sökandena att hava intjänat följande antal tjänstår, nämligen Svenson 36, Müntzing 26, Lövstrand 41, Berg 33 och Sohlberg 33. Endast Svenson och Lövstrand äro därför berättigade att åtnjuta hela den pension, det för dem gällande pensionsunderlag medför, eller 2,400 kronor. De övriga kunna blott erhålla pensioner, avkortade i samma mån som tjänstårens antal understiger 35, samt alltså: Müntzing 1,790 kronor, Berg 2,270 kronor och Sohlberg likaledes 2,270 kronor.

Sökandena Svenson, Müntzing, Lövstrand och Berg hava nu i gemensam skrivelse anhållit, att Kungl. Maj:t måtte för dem hos riksdagen utverka pensioner å 3,200 kronor. Till stöd härför hava de först anfört, att, därest Kungl. Maj:ts förslag år 1909 i fråga om rätt att för ålderstillägg beräkna full tjänstetid såsom kommissionslantmätare bifallits, de skulle vid avgången från tjänsten uppburit 3,200 kronors lön och pension i förhållande därtill, samt vidare anfört, att deras tjänstgöring som kommissionslantmätare varit av precis samma beskaffenhet som tjänstgöringen som distriktslantmätare; att, med anledning av nuvarande höga levnadskostnader, de ansåge det pensionsbelopp otillräckligt, som i förhållande till deras nuvarande lön kunde tillförsäkras dem; att, då de under sin verksamhet som dels kommissionslantmätare dels distriktslantmätare åtnjutit en årlig inkomst av omkring 4-, 5- å 6,000 kronor, vilken inkomst knappt räckt för deras familjers underhåll, det syntes hårt, att de med anledning av åldern skulle tvingas att avgå mot erhållande av en inkomst, som utgjorde blott ungefär hälften av nämnda belopp; samt att i fråga om villkoren för ovannämnda organisation det i riksdagen yttrats, att riksdagen i särskilda fall och av förekommen anledning borde kunna träda emellan och höja pensionerna.

Sökanden Sohlberg har i särskild skrift framhållit ungefär enahanda synpunkter. Även han skulle, om han fått tillgodoräkna sig hela sin kommissionslantmätartid, nu åtnjutit 3,200 kronor i lön. Under en lång och oförvitlig tjänstemannabana hade han städse sökt att vara det allmänna till största möjliga gagn, och han hade under den tid, han tjänstgjort såsom på eget ansvar arbetande lantmätare, utövat en verksamhet av den art och omfattning, att han trodde, att högst få lantmätare kunde vid avskedstagandet uppvisa en liknande verksamhet. De inkomster han åtnjutit av sin tjänst, hade icke varit så stora, att han kunnat lägga av något till ålderns dagar. Det syntes honom därför icke billigt, att han, som nedlagt alla sina krafter på att efter bästa förmåga tjäna det allmänna, skulle komma att med bekymmer

och oro motse sin ålderdom. Sohlberg anhölle därför, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen medgiva, att han efter erhållet avsked finge komma i åtnjutande av en pension å 3,200 kronor för år räknat.

I utlåtanden den 18 december 1913 över dessa ansökningar har lantmäteristyrelsen dels närmare redogjort för sökandenas tjänsteverksamhet och därvid beträffande samtliga sökande vitsordat, att någon anledning till avdrag från deras tjänstår icke förefunnes, dels ock, under erinran om riksdagens ovanberörda beslut år 1909, anført, att detta beslut syntes hava tillkommit företrädesvis av den anledning, att man förmenat, att även tjänstemän, som uppnått pensionsåldern, skulle kunna befordras till distriktslantmätare och därefter erhålla avsked med pension till belopp av 3,200 kronor, under förutsättning att de tjänstgjort 15 år såsom kommissionslantmätare, och att bifall till Kungl. Maj:ts förslag oförändrat på grund härav skulle komma att bereda dessa överåriga tjänstemän oskäligen fördelar. Det förtjänade i anledning härav uppmärksammas, att till distriktslantmätare icke befordrats någon, som vid tiden för nya lönestatens trädande i kraft uppnått en levnadsålder av sextifem år.

En distriktslantmätares inkomster — anför lantmäteristyrelsen vidare — torde i genomsnitt böra beräknas till 5,000 å 6,000 kronor, och med tillämpning av den för viss kategori av tjänstemän i lagen stadgade norm borde därför hans pension uppgå till två tredjedelar av förenämnda belopp eller till omkring 3,300 å 4,000 kronor. Den vore såsom ovan meddelats för normala fall bestämd till 3,200 kronor. Att en tjänsteman, som av sin tjänst hade en inkomst av 5,000 å 6,000 kronor, skulle vara skyldig avgå utan att komma i åtnjutande av en pension, som uppginge till eller närmade sig 3,200 kronor, syntes lantmäteristyrelsen icke billigt. På grund av vad sålunda anförts, ansåge sig lantmäteristyrelsen böra för sökandena tillstyrka en pension till belopp av 3,200 kronor.

Statskontoret har i utlåtanden den 12 februari 1914 anført huvudsakligen följande.

Såväl från principiell synpunkt som med hänsyn till konsekvenserna måste — såsom statskontoret vid flera föregående tillfällen framhållit — betänkligheter anses möta mot att av särskild anledning bereda en statens tjänstinnehavare pension till högre belopp än det, som författningsenligt skulle utgå. I nu förevarande fall vore emellertid vissa med övergången till 1909 års stat för lantmäteristaten i orterna förbundna omständigheter för handen, som medförde, att pensionsbeloppet för en distriktslantmätare, vilken nödgades avgå från tjänsten, innan ännu så lång tid för-

flutit från nämnda lönestats ikraftträdande, att han hunnit intjäna mer än ett ålderstillägg till lönen, bleve avsevärt mindre än under normala förhållanden, och som därför måhända kunde anses innebära giltig anledning till vidtagande av åtgärd i syfte att bereda någon pensionsförbättring.

Emellertid ansåge sig statskontoret ingalunda kunna tillstyrka, att framställning gjordes till riksdagen om beredande åt sökandena av pensioner å 3,200 kronor eller samma belopp, som efter intjänade tre ålderstillägg skulle i hel pension tillkomma en distriktslantmätare. Härigenom skulle nämligen sökandena bekomma pensioner till mycket större belopp än det, vartill avlöningen av statsmedel uppginge; och exempelvis skulle sökanden Müntzing, vilken innehade endast 26 tjänstår, bekomma samma pension som den distriktslantmätare, vilken icke blott intjänat de tre ålderstilläggen utan även tjänat staten i minst 35 år.

Statskontoret hölle före, att med hänsyn därtill, att ifrågakommande tjänstinnehavare åtnjutit avlöning av statsmedel först med 1910 års ingång, samt att de före nämnda tid icke ägt rätt till högre pension än 1,600 kronor, det icke borde ifrågakomma att vid avgång under innevarande år, då icke mer än ett ålderstillägg kunde vara intjänat, bereda högre pension än 2,400 kronor, utvisande en förhöjning med 50 procent av förutvarande pensionsbeloppet. Vid bifall härtill skulle någon åtgärd icke behöva vidtagas i fråga om sökandena Svenson och Lövstrand, vilka syntes vara berättigade att vid avgång under innevarande år komma i åtnjutande av pension till belopp av 2,400 kronor. Vad beträffade sökandena Müntzing, Berg och Sohlberg, för vilka stadgandena i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehavares rätt till pension medförde avkortning av pensionsbeloppet, syntes det emellertid kunna ifrågasättas, huruvida icke åtgärd billigtvis borde vidtagas för beredande av fyllnad i pensionens belopp till 2,400 kronor.

Statskontoret ansåge sig alltså endast kunna ifrågasätta, att Kungl. Maj:t i anledning av förevarande ansökningar ville föreslå riksdagen medgiva, att en var av Müntzing, Berg och Sohlberg måtte från och med månaden näst efter den, varunder efter uppnådd ålder av 65 år avgång från tjänsten ägde rum, under sin återstående livstid uppbära en årlig tilläggs pension från allmänna indragningsstaten till sådant belopp, att summan av tilläggs pensionen och vad han enligt förenämnda lag bekomme i pension uppginge till 2,400 kronor.

*Departements-
chefen.*

Sökandena Svenson och Lövstrand synas vara berättigade att, vid avgång från tjänsten under innevarande år efter uppnådda 65 år, komma

i åtnjutande av pension till belopp av 2,400 kronor, motsvarande hela deras nuvarande avlöning. Vid detta förhållande lärer, på sätt statskontoret anført, pension till högre belopp icke lämpligen kunna medgivas dem.

De övriga tre sökandena skulle däremot vid avgång under innevarande år efter uppnådd pensionsålder komma att på grund av sin kortare tjänstetid, såsom ovan anförts, erhålla allenast avkortad pension, understigande deras nuvarande avlöning. Särskilt för Müntzing skulle minskningen bliva högst avsevärd. I likhet med såväl lantmäteristyrelsen som statskontoret kan jag icke undgå att finna de pensionsbelopp, dessa tre sökande sålunda skulle erhålla, alltför låga. Med hänsyn därjämte till att riksdagens beslut år 1909 icke torde behöva fattas så, som om riksdagen framdeles skulle ställa sig ovillig mot att i förekommande särskilda fall något öka sådana pensionsbelopp, som eljest skulle på grund av bestämmelserna beträffande tillgodoräkandet av äldre tjänstgöringstid för ålderstillägg bliva alltför låga, anser jag mig kunna tillstyrka framställning till riksdagen om dylik pensionsförhöjning för dessa tre sökande. Av vad jag förut tillstyrkt i fråga om Svenson och Lövstrand följer, att jag icke kan förorda, att för någon av de tre nu ifrågavarande distriktslantmäternas pensionsbeloppet sättes högre än till 2,400 kronor. Detta belopp synes mig emellertid lämpligt beträffande Berg och Sohlberg, vilkas tjänstår ganska obetydligt understiga 35 och vilka, därest Kungl. Maj:ts förslag år 1909 antagits, nu skulle åtnjutit lön å 3,200 kronor samt pension å 3,020 kronor. Däremot kan jag icke tillstyrka så hög pension som 2,400 kronor för Müntzing, vilken, även om nämnda förslag antagits, icke skulle vid avgången intjänat mer än två ålderstillägg och alltså skulle i lön uppburit blott 2,800 kronor, vilket för honom skulle medfört, för 26 tjänstår, en avkortad pension av 2,080 kronor. Sistnämnda belopp är därför det högsta, jag finner mig kunna tillstyrka för honom.

På grund av det sålunda anförda tillåter jag mig hemställa, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen medgiva,

att envar av distriktslantmäternas Gustaf Wilhelm Müntzing, Axel Fritiof Berg och Johan Oskar Adolf Sohlberg må från och med månaden näst efter den, varunder han efter uppnådda 65 års ålder avgår från sin berörda befattning, under sin återstående livstid åtnjuta utöver den pension, vartill han finnes berättigad, en årlig tilläggspension från allmänna indragningsstaten å sådant belopp, att tilläggspensionen tillsammans med distriktslantmäternas pensionen uppgår för Müntzing till 2,080 kronor samt för en var av Berg och Sohlberg till 2,400 kronor för år.

Kungl. Maj:ts Nåd. Proposition Nr 168.

Till vad departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämde, lämnade Hans Maj:t Konungen bifall; och skulle proposition i ämnet avlåtas till riksdagen av den lydelse, bilaga . . . till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Curt Rohtlieb.
